

Nr 49

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående det studiesociala stödet till vissa elevkategorier.

Andra lagutskottet har till behandling förehåft nio inom riksdagen väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna nr 129 i första kammaren av herr *Källqvist m. fl.* och nr 167 i andra kammaren av herr *Källstad m. fl.*,

2) de likalydande motionerna nr 162 i första kammaren av herrar *Lundström* och *Sundin* samt nr 196 i andra kammaren av herrar *Hedlund* och *Ohlin*,

3) de likalydande motionerna nr 320 i första kammaren av fru *Olsson* och herr *Carlsson, Eric*, samt nr 384 i andra kammaren av herr *Elmstedt m. fl.*,

4) de likalydande motionerna nr 324 i första kammaren av herrar *Sörenson* och *Helleblad* samt nr 392 i andra kammaren av herr *Svensson* i Kungälv *m. fl.* samt

5) motionen nr 449 i andra kammaren av herr *From m. fl.*

Samtliga motioner utom motionerna I: 162 och II: 196 har i sin helhet hänvisats till lagutskott. Sistnämnda båda motioner har såvitt angår yrkandet under 2) utom i fråga om medelsanvisning hänvisats till lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Motionerna I: 129 och II: 167, såvitt angår yrkandena om bidrag till inackorderade elevers hemresor, om det inkomstprövade tillägget, om de inkomst- och behovsprövade tilläggen för barn till fränskilda föräldrar samt om resetillägg i studiehjälpssystemet, behandlas av utskottet i annat sammanhang.

Motionsyrkandena

I *motionerna I: 129* och *II: 167* har, såvitt nu är i fråga, yrkats

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att förslag föreläggs riksdagen i syfte att inordna de kompletteringsstuderande i något av de studiesociala systemen, företrädesvis studiemedelssystemet,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att förslag föreläggs riksdagen i syfte att inordna elever vid de fria kristna samfundens teologiska seminarier i studiemedelssystemet».

I *motionerna I: 162* och *II: 196* har, såvitt nu är i fråga, yrkats att riks-

dagen måtte besluta att »vuxenutbildningsbidrag enligt de regler som nu gäller för elever vid statliga vuxengymnasier, statsunderstödda kvällsgymnasier m. fl. läroanstalter skall utgå även till korrespondensstuderande som bedriver motsvarande studier, för beivrande av preparandkurser».

I *motionerna I: 320 och II: 384* har yrkats, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag beträffande frågan om det studiesociala stödet till de korrespondensstuderande enligt i motionen anförda grunder».

I *motionerna I: 324 och II: 392* har yrkats »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående möjligheterna att bereda eleverna vid de fria kristna samfundens pastorsseminarier och vissa ledarinstitut rätt till studiemedel enligt studiemedelsförordningen».

I *motionen II: 449* har yrkats »att riksdagen måtte besluta att studiebidrag jämte tillägg eller förhöjt studiebidrag skall utgå till elever vid de ämneskurser, som äro en direkt påbyggnad på 1:a och 2:a årskurserna vid folkhögskola».

Beträffande de skäl motionärerna anført till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till *motionerna II: 167, II: 196, II: 384, II: 392 och II: 449*.

Över *motionerna I: 129 och II: 167*, såvitt angår yrkandet om studiestöd till elever vid de fria kristna samfundens teologiska seminarier, samt *motionerna I: 324 och II: 392* har utskottet, i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver, inhämtat yttrande från centrala studiehjälpsnämnden och skolöverstyrelsen. Yttranden har vidare beträffande nämnda motionsyrkanden på utskottets begäran avgivits av Sveriges frikyrkoråd. Centrala studiehjälpsnämnden har dessutom inkommit med yttrande över *motionerna I: 129 och II: 167* såvitt angår kompletteringsstuderande.

Gällande bestämmelser m.m.

Studiestöd till elever vid de fria kristna samfundens seminarier och vissa ledarinstitut

Enligt *studiemedelsförordningen* tillhandahåller staten studiemedel för finansiering av studier vid universitet och högskolor och de övriga läroanstalter eller utbildningslinjer beträffande vilka Kungl. Maj:t så bestämmer. Förteckning över läroanstalter och utbildningslinjer vid vilka studiemedel utgår finns intagen i kungörelsen den 4 juni 1964, nr 486. I denna förteckning är ej de fria kristna samfundens seminarier upptagna.

Vid behandlingen av *proposition nr 138 år 1964*, med förslag till det nu gällande studiesociala systemet, anförde *särskilda utskottet* i sitt *utlåtande nr 1* angående systemets avgränsning.

I författningsförslagen har överlämnats åt Kungl. Maj:t att i administrativ väg bestämma vilka läroanstalter och utbildningslinjer som skall föras in under författningarna. Tanken är, enligt vad som framgår av propositionen, att de studiesociala förmånerna liksom hittills skall vara förbehållna eleverna inom sådan utbildningsverksamhet som bedrivs av staten eller som är statsunderstödd eller ställd under statlig tillsyn.

I *motionerna I: 801* och *II: 984* har yrkats, att eleverna vid bl. a. institut för ungdomsledarutbildning och teologiska seminarier skall få rätt till studiemedel enligt studiemedelsförordningen.

Det är enligt utskottets mening uppenbart, att det inte låter sig göra att utsträcka tillämpningsområdet för det studiesociala systemet till all enskild utbildningsverksamhet oavsett den meddelade undervisningens art och kvalitet. Den nuvarande begränsningen till sådan enskild verksamhet som är statsunderstödd eller ställd under statlig tillsyn har starka skäl för sig, och den bör bibehållas även efter det nya systemets genomförande. I enlighet härmed torde den av motionärerna åsyftade utbildningsverksamheten ej böra inordnas under de studiesociala författningarna. Utskottet avstyrker motionerna.

Vid behandlingen av utlåtandet i denna del stannade kamrarna i olika beslut. Första kammaren godkände utskottets utlåtande, medan andra kammaren biföll en reservation med yrkande om utredning och förslag i syfte att elever vid de fria kristna samfundens teologiska seminarier och liknande läroanstalter skulle erhålla rätt till studiemedel enligt studiemedelsförordningen. Sammanjämkning av besluten var ej möjlig.

I *remissyttrande* över motionerna I: 129 och II: 167 samt I: 324 och II: 392 anför *skolöverstyrelsen*.

Skolöverstyrelsen har, såsom framgår av motionerna, redan i yttrande över studiesociala utredningens betänkande »Rätt till studiemedel» uttalat, att det studiesociala stödet till studerande ungdom borde utsträckas att omfatta studerande vid vissa ungdomsledarinstitut och vissa frikyrkliga samfunds pastorseminarier. Villkoret skulle därvid vara, att dessa underkastades samma prövning och villkor som övriga skolor vilkas elever åtnjuter studiesocialt stöd, d. v. s. i detta fall, att de äro statsunderstödda eller *ställda under statlig tillsyn*.

Då särskilda utskottet i sitt utlåtande (nr 1 år 1964) avstyrker den föreslagna utvidgningen av det studiesociala stödet med hänvisning till att vederbörande institutioner icke står under statlig tillsyn, synes utskottet gått för långt i sin argumentering, då ju förutsättningen för att infogas i det studiesociala systemet är att institutionerna ifråga är beredda att underkasta sig sådan tillsyn.

Beträffande formerna för denna tillsyn nämner motionärerna, att denna kunde vara av samma art som för de statsunderstödda studieförbunden. Skolöverstyrelsen vill ansluta sig till denna tanke. Genom sin folkbildningsbyrå har skolöverstyrelsen förbindelse i form av rådgivning och inspektion med ett flertal fria och frivilliga organisationer och institutioner, som bedriver en verksamhet av i stort sett samma slag som de nu ifrågasvarande. En annan modell för den statliga tillsynen erbjuder sig i den som tillämpas beträffande Sköndalsinstitutets olika utbildningslinjer. Formen för tillsynen finge emellertid avgöras från fall till fall. Likaså finge

från fall till fall prövas om de studerande skulle erhålla stöd enligt studie-hjälpsförordningen eller studiemedelsförordningen.

Någon utredning genom Kungl. Maj:ts försorg, såsom motionerna föreslår av frågan synes ej erforderlig. Enligt de ovan nämnda författningarna har Kungl. Maj:t att i administrativ väg bestämma vilka läroanstalter och utbildningslinjer som skall föras under författningarna. Det torde därför nu ankomma på vederbörande institutioner att hos Kungl. Maj:t anmäla sin önskan att utbildningsanstaltens studerande måtte komma i åtnjutande av studiesocialt stöd enligt den författning som i varje särskilt fall kan komma ifråga.

Riksdagen torde i föreliggande ärende kunna begränsa sig till att rekommendera Kungl. Maj:t att i positiv anda pröva sådana ansökningar.

Sveriges frikyrkoråd tillstyrker i *remissyttrande* utredning angående möjligheten att bereda elever vid fria kristna pastorsseminarier och vissa ledar-institut rätt till studiemedel. Beträffande statens insyn i undervisningen framhåller rådet.

I sin motion framhåller motionärerna, att »någon form av offentlig insyn beträffande undervisningens omfattning och kvalitet torde vara nödvändig för att eleverna vid nämnda institutioner skall erhålla rätt till studiemedel. En sådan insyn skulle t. ex. kunna vara av ungefär den art som gäller för de statsunderstödda studieförbunden». Frikyrkorådet är dock icke berett att på denna punkt nu taga ställning till motionärernas förslag. Rent principiellt är varje dirigerande insyn från statens sida i de frikyrkliga samfundens verksamhet något främmande och i fråga om rätt till studiemedel för eleverna vid samfundens pastorsseminarier kompliceras frågan ytterligare av det förhållandet att studiemedlen lämnas till eleverna, medan kontrollen måste avse seminariernas undervisning. Frikyrkorådet kan för sin del tänka sig att statens insyn vad gäller pastorsseminiariernas undervisning bör begränsas till skyldighet för pastorsseminiarierna att till Kungl. skolöverstyrelsen insända verksamhetsberättelser och studieplaner för det år elevernas bidrag av studiemedel avser. I detta sammanhang bör påpekas, att samtliga de fria kristna samfundens pastorsseminarier har i så gott som alla ämnen och discipliner akademiskt utbildade lärare.

Centrala studiehjälpsnämnden erinrar i *remissyttrande* om särskilda utskottets uttalande i fjol att det studiesociala systemet inte kan utsträckas till all enskild utbildningsverksamhet utan att starka skäl talar för en begränsning till verksamhet som är statsunderstödd eller ställd under statlig tillsyn. Nämnden ansluter sig till denna mening och uttalar, att avsteg från principen ej kan vara befogat. Nämnden yttrar vidare.

Undantag skulle leda till besvärliga avvägningar och undanröja grunden för avgränsningen av studiehjälpen. Stöd skulle kunna bli tillgängligt för verksamhet, som inte bedrivs på ett för eleverna och samhället tillfredsställande sätt.

Nämnden kan inte finna att den begränsade insyn som gäller för statsunderstöd till viss bildningsverksamhet inom studieförbunden är tillfredsställande när det gäller ett reguljärt studiestöd med betydande förmåner. Nämnden är dock medveten om att det inom en del organisationer bedrivs utbildningsverksamhet på god nivå och för yrkesverksamhet som samhället har anledning att stödja. Enligt nämndens mening bör dock i intet fall

avsteg göras från kravet på att utbildningen skall vara ställd under sådan kontroll som avses i de studiesociala författningarna.

Studiestöd till korrespondensstuderande

Till korrespondensstuderande, som har för avsikt att avlägga real-, student-, handelsgymnasie- eller gymnasieingenjörsexamen kan enligt kungörelse den 4 juni 1964 utgå s. k. brevskestipendium. Stipendiet utgår med högst 300 kronor per år under högst fyra år för realskolestudier och eljest i högst fem år. Vid studier vid enskild skola med förenad korrespondens- och muntlig undervisning med real- eller ingenjörsexamen som mål är stipendiet maximalt 450 kronor. Under sista läsåret kan 600 kronor utgå för deltagande i av korrespondensinstitut anordnad preparandkurs. I undantagsfall kan stipendium utgå med högre belopp än de nämnda.

Enligt studiehjälpsreglementet kan studerande vid läroanstalt för vuxna under studiernas slutskede tilldelas vuxenutbildningsbidrag. Bidraget utgår, efter behovsprövning, med högst tvåtusen kronor för gymnasiestudier och högst ettusen kronor för andra studier. Vuxenutbildningsbidrag utgår ej för tid, då den studerande uppbär studiebidrag eller förhöjt studiebidrag.

Vuxenutbildningsbidrag utgår icke för studier vid varje läroanstalt för vuxna. För närvarande gäller, att ifrågavarande bidrag kan erhållas av de elever, som vid statligt gymnasium för vuxna, statsunderstött kvällsgymnasium för vuxna, statens aftonskola, statens kompletteringsgymnasium eller fyraårig deltidskurs av det tekniska gymnasiets specialkurs bedriver studier med studentexamen, handelsgymnasicexamen eller ingenjörsexamen som mål.

I fråga om brevskestipendierna uttalade *studiehjälpsutredningen* (SOU 1963: 48).

Chefen för ecklesiastikdepartementet har vid 1963 års riksdag meddelat att gymnasieutredningen har för avsikt att ta upp frågan om den definitiva utformningen av vuxenutbildningen på gymnasiestadiet (jfr statsutskottet 1963: 60). I samband härmed torde jämväl frågan om brevskestipendierna komma att prövas. Studiehjälpsutredningen har med anledning härav inte ansett sig böra uppta denna form av studiehjälp till prövning.

Särskilda utskottet hade i sitt *utlåtande nr 1 år 1964* att ta ställning till motioner med yrkanden dels att deltidsstuderande skulle kunna få studiehjälp om undervisningen var av viss omfattning, dels att de som bedriver korrespondensstudier t. v. skulle få vuxenutbildningsbidrag, dels att formerna för korrespondensstudiernas definitiva inordnande i det studiesociala systemet skulle utredas.

Utskottet, som avstyrkte motionsyrkandena, yltrade i sitt av riksdagen i denna del godkända utlåtande.

Flertalet deltidsstuderande saknar i dag tillgång till studiehjälp i annan

form än lån. De deltidsstuderande bedriver i allmänhet sina studier vid sidan av ett förvärvsarbete, och det har tidigare ansetts, att deras behov av bidrag från det allmänna inte är framträdande. Emellertid är numera hit-hörande frågor föremål för överväganden inom gymnasieutredningen och yrkesutbildningsberedningen.

Utskottet, som förutsätter att frågan om studiesociala förmåner för deltidsstuderande kommer att behandlas mot bakgrunden av vuxenutbildningens organisation i dess helhet, anser det inte tillrådligt att föregripa resultatet av de båda nyssnämnda utredningarnas arbete genom att nu införa generella bidrag för deltidsstuderande vid läroanstalter av gymnasie- eller yrkesskolekaraktär eller för korrespondensstuderande. Att avskilja vissa kategorier inom gruppen deltidsstuderande och ge dem särskilda förmåner skulle strida mot den för hela propositionen bärande enhetlighetstanken, till vilken utskottet i det föregående givit sin anslutning.

Studiestöd till studerande som kompletterar studentbetyg

För erhållande av studiehjälp enligt studiehjälpsreglementet eller studiemedel enligt studiemedelsförordningen fordras att vederbörande studerar vid vissa särskilt angivna läroanstalter eller utbildningslinjer.

Kompletteringsstudier kan förutom vid kvällsgymnasierna bedrivas på flera olika sätt, t. ex. genom att läsa på egen hand, genom korrespondensstudier, genom enskilda studier under ledning av lärare, genom studier vid exempelvis ferieskolor eller vid särskilda kompletteringskurser, varefter fyllnadsprövning sker vid gymnasium med studentexamensrätt. Kompletteringskurser anordnas av en rad sammanslutningar såsom bl. a. Kursverksamheten vid Stockholms universitet, Folkuniversitetets kvällsgymnasium i Göteborg och Lunds studentkårs intressebyrå. Vidare brukar universiteten anordna särskilda kompletteringskurser i latin och filosofi. Vid statens kompletteringsgymnasium ägde sista intagningen rum i oktober 1964.

Den som bedriver kompletteringsstudier vid kvällsgymnasium kan erhålla studielån i enlighet med studiehjälpsreglementet. Studiebidrag med tillägg eller förhöjt studiebidrag utgår däremot inte. Ej heller utgår vuxenutbildningsbidrag. Till övriga kompletteringsstuderande utgår icke någon form av studiestöd. Kompletteringsstuderande som är inskriven vid universitet kan dock, om han samtidigt bedriver akademiska studier, erhålla studiemedel enligt studiemedelsförordningen. Kan de akademiska studierna därvid icke bedrivas i normal takt, uppstår emellertid i sådant fall svårigheter för den studerande att styrka sin studielämplighet vid ansökan om fortsätta studiemedel.

Sveriges förenade studentkårer har i december 1964 hemställt till chefen för ecklesiastikdepartementet att de som kompletterar studentbetyg eller motsvarande för behörighet till universitets- och högskolestudier måtte inordnas i något studiesocialt system, företrädesvis studiemedelssystemet.

Centrala studiehjälpsnämnden har till Kungl. Maj:t avgivit utlåtande över Sveriges förenade studentkårers framställning. Nämnden har därvid anfört bl. a.

När det gäller frågan om studiestödet till kompletteringsstuderande anmäler sig särskilda problem. I viss utsträckning bedrivs studierna som heltidsstudier, medan i andra fall studierna sker vid sidan av förvärvsarbete. Vidare försiggår studierna i stor utsträckning under utbildningsformer som inte är statliga, statsunderstödda eller ställda under statlig tillsyn. Det är således inte möjligt att nu infoga alla kompletteringsstuderande i något av de existerande systemen för studiesocialt stöd — studiehjälpsystemet eller studiemedelssystemet. Centrala studiehjälpsnämnden är därför inte beredd att ta ställning till frågan om studiesocialt stöd till ifrågavarande studerande, förrän denna blivit föremål för allsidig utredning. Nämnden föreslår, att Kungl. Maj:t måtte förordna om att sådan utredning snarast vidtages. Utredningen synes nämnden böra ske i nära anslutning till frågan om studiehjälpen för vuxenutbildning.

Studiestöd till folkhögskoleelever vid kortare ämneskurser

Jämlikt 7 § *studiehjälpsreglementet* utgår studiebidrag jämte tillägg eller förhöjt studiebidrag endast vid heltidsundervisning omfattande minst åtta veckor. Kungl. Maj:t äger dock förordna att i särskilda fall studiehjälp skall utgå även vid kurser omfattande mindre än åtta veckor. Sådant förordnande har enligt 4 § tillämpningsbestämmelserna till studiehjälpsreglementet givits beträffande viss kurs vid statens gymnasium för vuxna och kurs vid yrkesskola för vissa sjukvårdsbiträden.

Före studiehjälpsreglementets ikraftträdande gällde att elev vid folkhögskola kunde erhålla behovsprövat stipendium om undervisningen pågick minst fyra veckor. Högsta belopp utgjorde per månad 100 kronor för äldre och 75 kronor för yngre elev.

Studiehjälpsutredningen anförde i sitt betänkande (SOU 1963:48).

Antalet elever med kortare utbildningstid än en termin är relativt begränsat. Av samtliga heltidsstuderande vid yrkesskolorna i oktober 1961 bevistade mer än 95 procent kurser om minst fem månader. I viss utsträckning finns kortare kurser också vid folkhögskolorna; de s. k. sommarkurserna har sålunda en varaktighet av mellan 13 och 17 veckor. Vid folkhögskolorna kommer att i framtiden inrättas s. k. fristående ämneskurser. Dessa kurser torde emellertid främst ha anknytning till folkbildningsverksamheten och meddelar i motsats till övriga skolformer, som infogats i studiehjälpsystemet, således inte egentlig skolutbildning. Kursernas längd torde vidare i flertalet fall omfatta högst omkring en månad. Slutligen kommer kortare kurser att finnas jämväl vid lantbrukets yrkesskolor i form av s. k. specialkurser.

Utredningen föreslår att studierna skall omfatta minst fyra månader för att studiebidrag och tillägg skall kunna utgå.

I *proposition nr 138 år 1964* anförde föredragande departementschefen beträffande utredningens förslag om undervisningstidens längd.

I remisskritiken har påpekats, att förslaget kan få menliga följder för rekryteringen till ämneskurserna vid folkhögskolorna och för vissa yrkesutbildningskurser på lantbruksundervisningens område. Berörda olägenheter synes väsentligen kunna avhjälpas, om det nu diskuterade villkoret uppmjukas så att det kommer att gälla åtta veckors heltidsundervisning. Jag förordar att så sker.

Vid behandlingen av propositionen hade *särskilda utskottet* att ta ställning till motioner med yrkanden om förkortning av tidskravet åtta veckor. Utskottet anförde i sitt av riksdagen i denna del godkända *utlåtande nr 1*.

Beträffande tidskravet å åtta veckor vill utskottet till en början framhålla, att detta på det hela taget är mindre strängt än motsvarande nu gällande villkor. I allmänhet fordras nu för erhållande av studiehjälp att undervisningen omfattar minst fyra månader. Bl. a. folkhögskolornas elever kan dock få behovsprövade stipendier för genomgång av kurser som omfattar minst fyra veckor.

Enligt utskottets mening kan det inte komma i fråga att helt slopa varje tidskrav. Det kan inte vara rimligt att belasta ett studiesocialt system, vars främsta uppgift är att bidra till en demokratisering av den högre utbildningen, med ersättningar för deltagande i varjehanda kurser som varar några enstaka dagar eller en eller ett par veckor. Med hänsyn till den nyss åberopade enhetlighetsprincipen inom systemet är det inte heller gärna möjligt att differentiera tidskravet på ett sätt som gynnar exempelvis folkhögskolornas elever framför eleverna vid andra institutioner.

Efter ingående överväganden har utskottet kommit till slutsatsen att det i propositionen föreslagna tidskravet å åtta veckor är det alternativ som åtminstone för närvarande är att föredraga.

Utskottet

Studiestöd till elever vid de fria kristna samfundens seminarier och vissa ledarinstitut

Studiemedel utgår enligt 1 § studiemedelsförordningen för finansiering av studier vid de universitet och högskolor och övriga läroanstalter beträffande vilka Kungl. Maj:t så bestämmer. Som allmän förutsättning för att studiemedel skall tillhandahållas gäller att läroanstalten eller utbildningslinjen skall vara statlig, statsunderstödd eller ställd under statlig tillsyn. De fria kristna samfundens pastorsseminarier tillhör ej de läroanstalter vilkas elever har rätt till studiemedel.

Motionerna I: 324 och II: 392 samt I: 129 och II: 167 syftar till att elever vid de fria kristna samfundens pastorsseminarier och liknande utbildningsanstalter skall inordnas i studiemedelssystemet. I motionerna I: 324 och II: 392 framhålles att någon form av offentlig insyn beträffande undervisningens omfattning och kvalitet torde vara nödvändig för att elever vid nämnda institutioner skall erhålla rätt till studiemedel. En sådan statlig

insyn skulle enligt motionärerna kunna ordnas på exempelvis samma sätt som för de statsunderstödda studieförbunden.

Centrala studiehjälpsnämnden har i remissyttrande över motionerna understrukit vikten av att den principen bibehålles, att studiemedel endast skall utgå till sådan enskild utbildningsverksamhet, som är endera statsunderstödd eller ställd under statlig tillsyn. Nämnden har vidare uttalat att den begränsade insyn som gäller för statsunderstöd till studieförbunden **ej är tillfredsställande**, när det gäller ett reguljärt studiestöd med betydande förmåner.

Skolöverstyrelsen har i remissyttrande ställt sig positiv till motionerna. Beträffande frågan om den statliga insynen i undervisningen har skolöverstyrelsen instämt i det i motionerna I: 324 och II: 392 framförda förslaget att tillsynen skulle ordnas på samma sätt som för de statsunderstödda studieförbunden. Ett annat sätt att ordna den statliga tillsynen är enligt skolöverstyrelsen att tillämpa samma modell som används för Sköndalsinstitutets olika utbildningslinjer.

Vid fjolårets riksdag i samband med studiemedelssystemets införande väcktes motioner med samma syfte som de nu förevarande. Särskilda utskottet avstyrkte motionerna under hänvisning till att endast sådan enskild utbildningsverksamhet som var statsunderstödd eller underställd statlig tillsyn borde inordnas under de studiesociala författningarna.

Principen om statlig kontroll av utbildningen för att studiesociala förmåner skall utgå gäller både för studiehjälpsreglementets och studiemedelsförordningens del. Denna princip bör enligt utskottets mening bibehållas. De fria kristna samfundens pastorsseminarier och liknande utbildningsanstalter är för närvarande inte underkastade någon statlig tillsyn. Under förutsättning att sådan tillsyn kan anordnas på ett tillfredsställande sätt bör emellertid, enligt utskottets uppfattning, de berörda utbildningsanstalternas elever kunna erhålla studiesocialt stöd och då företrädesvis enligt studiemedelsförordningen. Vad utskottet anfört synes böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Studiestöd till korrespondensstuderande

Studier vid korrespondensinstitut berättigar ej till stöd enligt studiehjälpsreglementet eller studiemedelsförordningen. Elever vid sådana läroanstalter kan under vissa förutsättningar erhålla bidrag till kursavgiften i form av brevskoléstipendier, som utgår med i regel högst 300 eller 450 kronor om året. I samband med preparandkurs kan stipendiet uppgå till 600 kronor. Studerande vid vissa läroanstalter för vuxna kan under studiernas slutskede efter behovsprövning erhålla vuxenutbildningsbidrag med högst 2 000 kronor.

I motionerna I: 162 och II: 196 yrkas att korrespondensstuderande, som bevisar preparandkurser, skall kunna erhålla vuxenutbildningsbidrag.

I motionerna I: 320 och II: 384 begäres att riksdagen skall anhålla om

skyndsam utredning och förslag beträffande frågan om det studiesociala stödet till korrespondensstuderande.

Vid behandlingen av frågan om det studiesociala stödet under fjolåret hade riksdagen att ta ställning till motioner av i huvudsak samma innebörd som de nu förevarande. Särskilda utskottet hänvisade då i sitt av riksdagen i denna del godkända utlåtande till att frågan om de deltidsstuderandes studiestöd övervägdes inom gymnasieutredningen och yrkesutbildningsberedningen samt ansåg det ej tillrådligt att föregripa resultatet av de båda nyssnämnda utredningarnas arbete genom att införa generella bidrag till korrespondensstuderande.

Utskottet har inhämtat att gymnasieutredningen och yrkesutbildningsberedningen under innevarande år ämnar avgiva betänkanden i vilka ekonomiska frågor i samband med korrespondensundervisning kommer att behandlas. Under hänvisning härtill ansluter sig utskottet till den ståndpunkt särskilda utskottet intog i fjol. Utskottet anser således att de nu aktuella motionsyrkandena icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Studiestöd till studerande som kompletterar studentbetyg

Studerande, som bedriver studier för att komplettera studentbetyg, har i regel ej rätt till studiestöd enligt studiehjälpsreglementet eller studiemedelsförordningen.

Motionerna I: 129 och II: 167 syftar till att de kompletteringsstuderande skall inordnas i något av de studiesociala systemen, företrädesvis studiemedelssystemet.

Motionärerna framhåller att komplettering av studentbetyg ofta förekommer för att korrigera ett linjeval i gymnasiet som inte leder fram till den vid en senare tidpunkt önskade utbildningen. Enligt motionärerna är det angeläget både ur samhällets och individens synpunkt, att möjligheter finns att på rimliga villkor förändra studieinriktningen vid övergången från gymnasiala till postgymnasiala studier.

Sveriges förenade studentkår har i framställning till Kungl. Maj:t aktualiserat frågan om studiesocialt stöd till de kompletteringsstuderande. Centrala studiehjälpsnämnden har i avgivet utlåtande över framställningen föreslagit att frågan blir föremål för en allsidig utredning. Nämnden har vidare framhållit att utredningen bör ske i nära anslutning till frågan om studiehjälpen till vuxenutbildning.

Enligt utskottets uppfattning talar mycket för att studerande som kompletterar studentbetyg får bättre studiesociala förmåner. Sedan nu spørsmålet uppmärksamrats och centrala studiehjälpsnämnden begärt utredning av frågan, förutsätter utskottet att de kompletteringsstuderandes situation blir föremål för närmare granskning. Vad utskottet anfört synes böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Studiestöd till folkhögskoleelever vid kortare ämneskurser

Förmånerna enligt studiehjälpsreglementet utgår endast vid heltidsundervisning omfattande minst åtta veckor. Kungl. Maj:t kan dock förordna om studiehjälp även vid kurser av mindre längd.

I motionen II: 449 begäres att studiehjälpsreglementets förmåner skall utgå till elever vid de korta ämneskurser, som är en direkt påbyggnad på första och andra årskurserna vid folkhögskolorna. Motionärerna framhåller att de ämneskurser som följer direkt efter första respektive andra årskursen i regel omfattar sex veckor samt att dessa kurser är synnerligen betydelsefulla.

Motionärerna synes åsyfta de s.k. anslutna ämneskurserna, d.v.s. de kurser som följer omedelbart efter de ordinarie årskurserna vid folkhögskolorna. Enligt den praxis som numera tillämpas av centrala studiehjälpsnämnden medför dessa kurser rätt till studiehjälp för deltagarna även om kurs-tiden för ämneskursen understiger åtta veckor. Motionärernas önskemål synes alltså redan vara tillgodosett. Beträffande de fristående ämneskurserna — för vilka alltså kravet på åtta veckors kurstid upprätthålles — har utskottet inhämtat, att skolöverstyrelsen hos Kungl. Maj:t begärt att studiehjälp skall kunna utgå även vid kurser som omfattar mindre än åtta veckor. Med det anförda anser sig utskottet ha besvarat den i detta avsnittet behandlade motionen.

Med hänvisning till vad ovan anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen i anledning av följande motioner, nämligen

1) motionerna I: 129 och II: 167, såvitt angår yrkandet om studiestöd till elever vid de fria kristna samfundens teologiska seminarier, samt

2) motionerna I: 324 och II: 392, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t såsom sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående studiestödet till elever vid de fria kristna samfundens pastorsseminarier och vissa ledarinstitut;

B. att riksdagen i anledning av motionerna I: 129 och II: 167, såvitt angår yrkandet om studiestöd till studerande som kompletterar studentbetyg, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t såsom sin mening giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående behovet av utredning av frågan om studiestöd till studerande som kompletterar studentbetyg;

C. att följande motioner, nämligen

1) motionerna I: 162 och II: 196, såvitt nu är i fråga, samt

2) motionerna I: 320 och II: 384, icke måtte föranleda någon riksdagen åtgärd;

D. att följande motioner, nämligen

1) motionerna I: 129 och II: 167, såvitt nu är i fråga, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt,

2) motionerna I: 324 och II: 392, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt, samt

3) motionen II: 449,
icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 29 april 1965

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herr Axel Svensson, fru Carlqvist, fru Hamrin-Thorell, herrar Lars Larsson, Edström, Hübinette, Wanhainen och fru Olsson;

från a n d r a kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Rimmerfors, Gustavsson i Alvesta, Bengtsson i Varberg, fröken Sandell, herr Johansson i Södertälje, fru Svensson och herr Lothigius.

Reservation

vid utskottets hemställan under C. av fru *Hamrin-Thorell*, herr *Edström*, fru *Olsson*, herrar *Anderson* i Sundsvall, *Rimmerfors* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett,

a) att det avsnitt i utskottets yttrande som börjar å s. 10 med orden »Vid behandlingen av» och slutar med orden »någon riksdagens åtgärd» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Det är enligt utskottets mening synnerligen viktigt att det för närvarande helt otillfredsställande studiesociala stödet till de vuxenstuderande byggs ut så att denna kategori får samma möjligheter till utbildning som andra grupper studerande. Ekonomiska frågor i samband med korrespondensundervisningen kommer visserligen att behandlas i de betänkanden som gymnasieutredningen och vuxenutbildningsberedningen ämnar avgiva detta år. Gymnasieutredningen kommer dock icke att närmare behandla frågan om den tekniska utformningen av det studiesociala stödet åt vuxna. Det är oklart vad dessa utredningar kan komma att föreslå. Icke obetydlig tid kommer säkerligen också att förflyta innan ett slutgiltigt förslag kan komma att föreläggas riksdagen. Då det enligt utskottets mening är angeläget att frågan om studiesocialt stöd till de vuxenstuderande når en snabb

lösning bör de åtgärder som kan vidtagas utan ytterligare utredning omgående komma till stånd. I motionerna I: 162 och II: 196 har anförts att det s. k. vuxenutbildningsbidraget, som efter behovsprövning kan utgå under studiernas slutskede till studerande vid kvälls- och vuxengymnasier, skulle utan ytterligare utredning kunna göras tillgängligt även för korrespondensstuderande, som bedriver motsvarande studier för beivrande av preparandkurser. Utskottet anser att en sådan åtgärd skulle innebära ett steg i riktning mot en förbättring av de korrespondensstuderandes studieekonomiska situation och tillstyrker sålunda motionerna. I enlighet med vad i motionerna anförts bör bidragen utgå fr. o. m. höstterminen 1965. Genom det sagda anser sig utskottet ha besvarat jämväl motionerna I: 320 och II: 384.»

b) att utskottet under C. bort hemställa,

»dels att riksdagen med bifall till motionerna I: 162 och II: 196, såvitt nu är i fråga, samt i anledning av motionerna I: 320 och II: 384 måtte för sin del antaga följande

**Förslag
till**

Förordning

om ändrad lydelse av 19 § studiehjälpsreglementet den 4 juni 1964 (nr 402)

Härigenom förordnas, att 19 § studiehjälpsreglementet den 4 juni 1964 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

19 §

Studerande vid läroanstalt för vuxna må under studiernas slutskede tilldelas vuxenutbildningsbidrag.

Studerande vid läroanstalt för vuxna samt studerande, som genomgår av brevskola anordnad preparandkurs, beträffande vilken Konungen så bestämmer, må under studiernas slutskede tilldelas vuxenutbildningsbidrag.

Vuxenutbildningsbidrag utgår — — — — — andra studier.

Vuxenutbildningsbidrag må — — — — — förhöjt studiebidrag.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1965

dels att motionerna I: 320 och II: 384, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»